

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันนี้ "ทรัพยากรมนุษย์" เป็นปัญหาหลักของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมานั้นรัฐขาดการส่งเสริมการพัฒนา "คน" เพื่อให้มีความสามารถสนับสนุนการพัฒนาประเทศได้ ทั้งในด้านแรงงานที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน ถึงแม้ว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 7 รัฐจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในด้านการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้ว โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ดังกล่าวจะรวมถึงกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม ซึ่งได้แก่ ผู้สูงอายุ คนพิการ เด็กและเยาวชน เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มคนพิการจะเป็นกลุ่มที่รัฐให้ความสำคัญน้อยที่สุดในการพัฒนาหรือเพิ่มศักยภาพ และในสภาพความเป็นจริงแล้วยังมีคนพิการเป็นจำนวนมากทั้งในชนบทและในเมืองที่ถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทาง ด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม และมีสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่เหมาะสม

Deborah A. Stone(1981: 51) ได้ให้ความหมายของ "คนพิการ" ว่าเป็นภาวะของบุคคลที่มีความบกพร่องทาง ร่างกาย จิตใจ สังคม ทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้เหมือนบุคคลปกติ ก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น การเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ความพิการเมื่อเกิดขึ้นกับบุคคลใด จะทำให้สูญเสียความสามารถส่วนบุคคลในการทำหน้าที่และบทบาทในสังคม ความพิการมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับการให้ความหมายและความสำคัญ โดยส่วนใหญ่แล้วความพิการสามารถแยกประเภทได้ คือ ความพิการแขนขา ลำตัว ความพิการทางหู ความพิการทางตา ความพิการทางสติปัญญา ความพิการทางอารมณ์และจิตใจ โดยมีสาเหตุจากความผิดปกติของการตั้งครรภ์ พันธุกรรม โรคบางชนิด การติดยาเสพติด อุบัติเหตุ ภาวะทุพโภชนาการ จะเห็นได้ว่า บุคคลที่มีความพิการ จะประสบปัญหาในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ปัญหาความพิการจึงมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

ด้านสาธารณสุข ความพิการเป็นปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชน เพราะความพิการบางประเภทสามารถป้องกันได้ เช่น ความพิการที่เกิดจากโรคบางชนิด ความพิการจากการตั้งครรภ์ และสำหรับผู้ที่พิการอยู่แล้วหากไม่ได้รับการดูแลอย่างดีก็จะมีโรคแทรกซ้อนอย่างอื่นตามมา เช่น โรคขาดสารอาหาร โรคติดเชื้อ โรคทางจิตใจ ปัญหาที่สำคัญคือผู้พิการไม่ได้รับบริการการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ถูกต้องเหมาะสมจะมีความพิการมากขึ้น ทำให้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ขาดคุณภาพจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆตามมา

ด้านสังคม พบว่า คนพิการถูกกีดกันจากสังคมภายนอกในการมีอาชีพ เช่นการเอาเปรียบแรงงาน การไม่ยอมรับคนพิการเข้าทำงาน การบริการขั้นพื้นฐานทางสังคมต่างๆ การกีดกันไม่ให้คนพิการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน ทั้งนี้มีสาเหตุมาจาก ความบกพร่องทางกายของคนพิการในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น และทัศนคติของประชาชนต่อคนพิการว่าเป็นบุคคลที่ไร้สมรรถภาพ ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ทำให้คนพิการไม่ได้รับสิทธิทางสังคม เช่นการมีบัตรประชาชน การใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม (ชนินฐา เทวรินทร์ภักดี, 2531: 18)

ด้านเศรษฐกิจ คนพิการโดยส่วนใหญ่เป็นภาระของครอบครัว ในด้านค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล บัณฑิต และที่สำคัญต้องมีบุคคลคอยดูแลคนพิการเป็นประจำ เมื่อมีคนพิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น ครอบครัวรับภาระมากขึ้น ย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า คนพิการมีความสำคัญและส่งผลต่อการพัฒนาด้านต่างๆ คนพิการจึงเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ควรได้รับการพัฒนา ซึ่งก็มีหน่วยงานต่างๆได้ให้ความสนใจในปัญหาคนพิการ และตระหนักว่าคนพิการถูกละเลย ไม่ได้รับการดูแลอย่างถูกต้อง และเหมาะสม โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติได้เคยทำการสำรวจและคาดประมาณจำนวนคนพิการพบว่ามีคนพิการทั่วโลกประมาณ 450 ล้านคน ประมาณ 50 % ของคนพิการ เป็นความพิการที่สามารถป้องกันได้ ประมาณ 80% ของคนพิการอยู่ในประเทศโลกที่ 3 ประชากร 10-15% ต้องได้รับการดูแลพิเศษในฐานะคนพิการ และประมาณ 2 % ของเด็กที่เกิดมาทั้งหมดมีปัญหาความพิการ (M.Burton, 1982: 187)และในปี ค.ศ.1981 องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นปีคนพิการสากล เพราะเล็งเห็นว่าสภาพความเป็นอยู่ของคนพิการทั่วโลกยังไม่เหมาะสมทำให้คนพิการขาดโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ และสังคม จากตัวเลขจำนวนคนพิการดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหา และเป็นการกระตุ้นเตือนให้ประเทศต่างๆทั่วโลก

หันมาสนใจและเห็นความสำคัญของปัญหาคนพิการ โดยเฉพาะการลงทุนในระยะยาวเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของคนพิการและพัฒนาคนพิการที่เป็นแรงงานที่สูญเสียไปทางเศรษฐกิจให้มีคุณค่ามากขึ้น โดยให้คนพิการมีความความเท่าเทียม (Equality) และมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ (Full Participation) นับเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคนพิการ สำหรับในทวีปเอเชีย องค์การสหประชาชาติ ได้มีนโยบายในการรณรงค์อย่างต่อเนื่องต่อปัญหาของคนพิการได้กำหนดในปี พ.ศ. 2536-2545 เป็นทศวรรษคนพิการเน้นหนักการให้โอกาส การมีส่วนร่วมและความเท่าเทียมในสังคม และประการสำคัญต้องให้ โอกาส มิใช่รับแต่ การกุศล เท่านั้น (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2537:4-5)

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศต่างๆในโลก จำนวนคนพิการที่มากขึ้น และเริ่มเป็นปัญหาในสังคม ในปี พ.ศ. 2524 ก็ได้มีการสำรวจคนพิการจากการสุ่มตัวอย่างประชากรทั่วประเทศพบว่ามีบุคคลพิการที่คิดเป็นอัตราความพิการ 1,250 คนต่อประชากร 100,000 คน และได้มีการคาดประมาณจำนวนคนพิการในประเทศไทยไว้ประมาณ 600,000 คน(มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ, 2532: 8)และในปี พ.ศ.2534ได้มีการสำรวจจำนวนคนพิการพบว่า ทั่วประเทศมีคนพิการประมาณ 1.1 ล้านคน ในจำนวนนี้มีคนพิการในวัยทำงานประมาณ 685,000 คนซึ่งมีความสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ ประมาณ 274,000 คน แต่จำนวนคนพิการมีโอกาสดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพมีเพียง 1,150 คน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้คนพิการจำนวนมากโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ห่างไกลขาดโอกาสในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือประกอบอาชีพอิสระได้ (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม,2537:6) จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงขนาดของคนพิการที่ต้องเป็นภาระในครอบครัว ชุมชน และสังคม ในขณะนี้ยังมีคนพิการส่วนหนึ่งที่สามารถทำงานได้แต่ไม่มีงานทำ เพราะไม่มีความสามารถในการประกอบอาชีพ ไม่มีความพร้อมในการใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับบุคคลปกติ และขาดการยอมรับจากสังคมและผู้ประกอบการ

ปัญหาสำคัญที่ต้องคำนึงถึงซึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ทำให้แนวโน้มของคนพิการมีจำนวนมาดั่งจะเห็นได้จากสถิติดังนี้ คือ มีผู้ประสบอันตรายจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ปี พ.ศ.2529 มีจำนวน 38,410 ราย ปี พ.ศ. 2532 มีจำนวน 63,857 ราย ปี พ.ศ.2533 มีจำนวน 79,787 ราย (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2535:35)นอกจากนี้การพัฒนาทางด้านสุขภาพอนามัยทำให้อายุขัยเฉลี่ยของประชาชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คือ ในปีพ.ศ.2533-2538 เพศหญิงจะมีอายุขัยเฉลี่ย 68.75 ปี เพศชายมีอายุ

เฉลี่ย 63.50 ปี ดังนั้น คนพิการจะมีอายุยืนยาวเพิ่มขึ้น ทำให้มีจำนวนคนพิการในวัยสูงอายุมากขึ้น รวมทั้งมีผู้รอดชีวิตจากอุบัติเหตุ โรคร้ายไข้เจ็บ การคลอดที่ทำให้กำเนิดทารกที่ผิดปกติเป็นเหตุให้คงสภาพความพิการไว้เพิ่มมากขึ้น (ชนินฐา เทวินทรภักดี, 2531: 18) อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงอาชีพของประชาชนจากอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพอุตสาหกรรม ทำให้มีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเมือง ซึ่งมีความบีบคั้นทางด้านเศรษฐกิจ และมีสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากเดิม ทำให้มีอัตราความเครียดสูงซึ่งมีผลต่อสุขภาพจิตส่งผลให้มีคนป่วยทางจิตมากขึ้นทุกปี

ในด้านระบบการดูแลและให้บริการคนพิการในประเทศไทยที่ผ่านมาเน้นรูปแบบการให้เปล่าโดยไม่ได้มุ่งไปในรูปของการพัฒนาคนพิการเพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น การให้บริการในสถานสงเคราะห์เป็นการแยกผู้ป่วยจากชุมชนซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง ทำให้คนพิการมีปัญหาด้านจิตใจ ขาดความอบอุ่น ทำให้ไม่สามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสังคมและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม และที่สำคัญวิธีการของรัฐไม่มีความคล่องตัว และขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพกับองค์กรเอกชน และภาครัฐเอง อีกทั้งสถานบริการสำหรับคนพิการมีน้อยและไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร สถานบริการส่วนใหญ่จะอยู่ในเมืองใหญ่ ซึ่งสามารถให้บริการได้เพียง ร้อยละ 0.06 ของจำนวนผู้พิการที่มีอยู่ทั้งหมด (สุเทพ เชาวลิติ, 2529: 44) ซึ่งมีความแตกต่างจากประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่นในทวีปยุโรป หรืออเมริกา จะมีนโยบายการประกันสังคมสำหรับคนพิการ (Social Insurance) ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการทุกคนมีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ระบบการประกันสังคมสำหรับคนพิการ มีรูปแบบการผสมผสานด้านการรักษาพยาบาล การศึกษา การรับรักษาทางด้านอาชีพโดยแบ่งการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็น 5 อย่าง ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพ และเงินช่วยเหลือระหว่างการฟื้นฟูสมรรถภาพและการรักษาพยาบาล การประกันค่าแรงขั้นต่ำ และ การประกันสุขภาพสำหรับคนพิการ ทั้งนี้คนพิการโดยส่วนใหญ่จะอาศัยในครอบครัวหรือสถานบริการ ที่มีการจัดกิจกรรมและมีโครงสร้างอาคารที่มีลักษณะคล้ายอยู่ในบ้าน เพื่อให้คนพิการสามารถปรับตัวได้ เมื่อต้องกลับไปใช้ชีวิตในครอบครัวและสังคมภายนอก

นอกจากนี้ จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ผ่านมา บทบาทของรัฐในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้น ยังไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบชัดเจนถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีการประกาศใช้ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อคุ้มครองให้คนพิการได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม และให้การคุ้มครองคนพิการ ด้านการรักษาพยาบาล อาชีพ การศึกษา การเป็นคดีความแล้ว

ก็ตามแต่นโยบายดังกล่าว ยังไม่มีการปฏิบัติอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ดังนั้น "ครอบครัว" ซึ่งเป็นกลุ่มสังคมที่ใกล้ชิดกับคนพิการจึงมีบทบาทสำคัญในการดูแล "คนพิการ" เมื่อครอบครัวเผชิญปัญหา "ความพิการ" ย่อมมีผลกระทบต่อการทำหน้าที่ต่างๆ ในครอบครัว ครอบครัวจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับปัญหา "ความพิการ" ที่ต้องอยู่กับครอบครัวเป็นเวลานาน ผู้วิจัยในฐานะที่เคยเป็นพยาบาลสาธารณสุข มีหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบงานด้านสุขภาพอนามัยในพื้นที่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ได้สังเกตเห็นว่า ภายใต้อำนาจระบบการดูแล และการให้บริการคนพิการของรัฐบาลในสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันครอบครัวและเครือญาติมีส่วนสำคัญในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ทางร่างกาย จิตใจ และสังคมของคนพิการ ครอบครัวที่สามารถยอมรับความพิการได้ มีการช่วยเหลือจากญาติ เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว จะส่งผลให้คนพิการสามารถใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัวและคนอื่นๆ ได้อย่างมีความสุข ทำให้ไม่เป็นภาระต่อครอบครัวและสังคมมากเกินไป ทั้งนี้ครอบครัวจะปรับตัวได้ดีหรือไม่ขึ้นสมาชิกในครอบครัว มีส่วนสำคัญในการทำหน้าที่เพื่อให้คนพิการ มีความมั่นคงทางด้านจิตใจ ร่างกาย และสังคม

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาว่า ครอบครัวคนพิการที่มีการปรับตัวในการดูแลคนพิการทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อย่างไรและปัจจัยต่างๆซึ่ง ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม ปัญหาและความต้องการของครอบครัวคนพิการ คุณลักษณะของคนพิการ คุณลักษณะของครอบครัว มีผลต่อการปรับตัวของครอบครัวในการดูแลคนพิการ หรือไม่ ซึ่งการศึกษานี้เรื่องดังกล่าวมีจำกัดมาก ดังนั้นผลจากการศึกษาครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทาง ในการทำความเข้าใจการปรับตัวของครอบครัว และ คนพิการที่อยู่ในชุมชนได้เป็นอย่างดี

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

- 1.2.1 เพื่อศึกษาคูณลักษณะของครอบครัว คุณลักษณะคนพิการ การสนับสนุนทางสังคม ปัญหาของครอบครัวคนพิการ และความต้องการของครอบครัวคนพิการในการฟื้นฟูสมรรถภาพ
- 1.2.2 เพื่อศึกษาการปรับตัวของครอบครัวในการดูแลผู้พิการ

1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของครอบครัว
ในการดูแลคนพิการ

1.2.4 เพื่อศึกษาปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการปรับตัวของครอบครัวในการ
ดูแลคนพิการ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ทำให้มีความรู้ เกี่ยวกับคุณลักษณะของครอบครัว คุณลักษณะคนพิการ การสนับสนุน
ทางสังคม ปัญหาของครอบครัวคนพิการ และความต้องการของครอบครัวคนพิการ
ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ

1.3.2 ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจถึง การปรับตัวของครอบครัวในการดูแลคนพิการ

1.3.3 ทำให้เข้าใจถึงปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์ และมีผลกับการปรับตัวของ
ครอบครัวในการดูแลผู้พิการ

1.3.4 เพื่อใช้ประกอบในการวางแผนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการปรับตัวของครอบครัวในการดูแลผู้พิการ จะศึกษาโดยการ
สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกในครอบครัวที่สามารถให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี และไม่ใช้คน
พิการ ในเขตอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.5.1 ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นสมาชิกในครอบครัว ซึ่งสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับ
ตัวของครอบครัวในการดูแลผู้พิการ ในครอบครัวเป็นอย่างดีมีความจริงใจ และให้ข้อมูลได้ถูกต้อง
ตามความเป็นจริงตามแบบสัมภาษณ์

1.5.2 ครอบครัวที่ศึกษา คือครอบครัวคนพิการที่มีระยะเวลาความพิการ 5 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีความเหมาะสม ในการศึกษาการปรับตัวของครอบครัวหลังจากเกิดภาวะวิกฤตระยะเวลาดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยได้จากการสังเกตครอบครัวคนพิการในชุมชนหลายครอบครัวและได้นิยามกำหนดเป็นระยะเวลาที่ครอบครัวคนพิการสามารถปรับตัวเพื่อคงสภาพอยู่ได้

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. คนพิการ หมายถึง บุคคลที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย หรือ จิตใจ
2. ประเภทของความพิการ หมายถึง การแบ่งความพิการตามการสูญเสียหน้าที่ในการทำงานของอวัยวะมี 6 ประเภท ได้แก่ พิกัดทางการมองเห็น พิกัดทางการได้ยินเสียงและสื่อความหมาย พิกัดทางการเคลื่อนไหว พิกัดทางจิตใจและพฤติกรรม พิกัดทางสติปัญญา และการเรียนรู้ และพิการซ้ำซ้อน
3. ลักษณะของความพิการ หมายถึง การแบ่งความพิการตามการเกิด ได้แก่ ความพิการแต่กำเนิด ความพิการหลังจากกำเนิด
4. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หมายถึง การแก้ไขความพิการให้ดีขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม
5. ครอบครัว หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนหรือมากกว่าที่มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดหรือการแต่งงานอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเป็นประจำ เช่น การทำกิจวัตรประจำวัน การรับประทานอาหาร การดูแลคนพิการ ในที่นี้หมายถึง พ่อ แม่ พี่น้อง ญาติ ที่มีความเกี่ยวพันทางสายเลือดทางพ่อ และแม่
6. ประเภทของครอบครัว หมายถึง ลักษณะการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
 - 6.1 ครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วยบิดา มารดา และบุตร
 - 6.2 ครอบครัวขยาย หมายถึง ครอบครัวที่ประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตร ญาติ พี่น้อง เช่นปู่ ย่า ตา ยาย พี่ป้า น้า อา ซึ่งอาศัยในครอบครัวเดียวกัน

7. ระยะเวลาความพิการ หมายถึง ช่วงเวลาตั้งแต่เริ่มพิการจนถึงปัจจุบัน มีหน่วยเป็นปี

8. ประสิทธิภาพของครอบครัวในการดูแลคนพิการ หมายถึง การที่ครอบครัวคนพิการได้ดูแลคนพิการ ร่วมกันโดยประเมินจาก การเคยหรือไม่เคยดูแลคนพิการ

9. ปัญหาของครอบครัวคนพิการ หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวคนพิการในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา แบ่งเป็น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

10. ความต้องการของครอบครัวคนพิการ หมายถึง ความต้องการของครอบครัวคนพิการในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ความต้องการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกาย สังคม อาชีพ การศึกษา

11. การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่ครอบครัวคนพิการได้รับความช่วยเหลือ การสนับสนุน ทางด้านข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากร ด้านจิตใจ จากแหล่งต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง และจากแหล่งอื่นๆ ในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา

12. การปรับตัวของครอบครัวในการดูแลผู้พิการ หมายถึง ความสามารถของสมาชิกในครอบครัวและคนพิการในการแสดงพฤติกรรม เพื่อรักษาความมั่นคงทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมของคนพิการในปัจจุบัน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

12.1 ด้านจิตใจ หมายถึงความสามารถของสมาชิกในครอบครัวและคนพิการในการแสดงพฤติกรรมเพื่อรักษาความมั่นคงทางจิตใจของคนพิการได้แก่ การยอมรับความพิการ การยอมรับเป็นสมาชิกในครอบครัว การเห็นความสำคัญ การให้กำลังใจปลอบใจ

12.2 ด้านร่างกาย หมายถึง ความสามารถของสมาชิกในครอบครัวและคนพิการในการแสดงพฤติกรรมเพื่อรักษาความมั่นคงทางด้านร่างกายของคนพิการ ได้แก่ การทำกิจวัตรประจำวัน ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การพักผ่อน อาหาร การออกกำลังกาย การรักษาความสะอาดของร่างกาย ภาวะสุขภาพ การเสพสิ่งเสพติด การตรวจสุขภาพ และการฝึกฝนของสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้คนพิการช่วยเหลือตนเองได้

12.3 ด้านสังคม หมายถึง ความสามารถของสมาชิกในครอบครัวและคนพิการ ในการแสดงพฤติกรรม เพื่อรักษาความมั่นคงทางสังคมของคนพิการ ดังนี้

12.3.1 การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ ได้แก่ การวางแผนในการดูแลคนพิการ
ของครอบครัว การมีกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน

12.3.2 การปรับตัวด้านการพึ่งพาอาศัยกัน ได้แก่ การช่วยเหลือคนพิการใน
การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น การพึ่งพาอาศัยระหว่างสมาชิกในครอบครัว การปรึกษาปัญหา และ
การปรับทุกข์ภายในครอบครัว